

Din digitale gæstelærer: Sarah Hammershøj

Lærervejledning til forløbet 'Den bæredygtige forbruger'

Forløbet handler om bæredygtige virksomheder og forbrugere

Måltrettet elever på grundforløb 1 (GF1) og grundforløb 2 (GF2) på hovedområdet 'Handel, kontor og forretningsservice'

Online eller fysisk fremmøde

Forløb på 4-9 timer

I dette gæstelærerforløb udvikler eleverne deres evne til at reflektere over bæredygtighed i sammenhæng med markedsføring og forbrugeroplysning. Forløbets gæstelærer er iværksætter Sarah Hammershøj, og hun fortæller om, hvorfor bæredygtige valg betyder noget, og hvad forbrugerne skal vide for at træffe valgene.

I dette forløb får eleverne inspiration til at arbejde med bæredygtighed. Eksempelvis kan de udarbejde bæredygtighedsprofiler for virksomheder som led i at træffe gode valg og udvikle bæredygtig forbrugeradfærd.

Gæstelæreren i forløbet er iværksætter Sarah Hammershøj, der også er CEO i virksomheden MicroChange. MicroChange blev grundlagt i 2019 og producerer et filtreringssystem til havvand, der opsamler mikroplast og biomasse. Sarah Hammershøj er uddannet maskinmester og købmand, og hun har en baggrund i både detailhandel og inden for maritim maskinteknisk ledelse.

Forløbets formål

Forløbet med Sarah Hammershøj skal vække elevernes nysgerrighed omkring bæredygtigt forbrug og understøtte deres bæredygtige forbrugeradfærd. Samtidig sigter forløbet mod at skabe en erkendelse af, at alle kan gøre en forskel, og at eleverne i deres fremtidige arbejde vil kunne påvirke forbrugeradfærd i en bæredygtig retning gennem for eksempel markedsføringsanalyse og forbrugeroplysning.

I forløbet opnår eleverne blandt andet viden om, hvad der skal til for at kunne træffe bæredygtige valg som forbruger, og hvordan virksomheder kan understøtte, at forbrugerne får den nødvendige viden som grundlag for valgene.

Bæredygtighed rummer en social dimension, en miljømæssig dimension og en økonomisk dimension. Det er disse dimensioner, der ligger til grund for FN's verdensmål, som blev vedtaget i 2015.

De tre dimensioner kan forstås sådan her:

- *Den sociale dimension* handler om sundhed og tryghed i et velfungerende solidarisk og demokratisk samfund - også for kommende generationer.
- *Den miljømæssige dimension* handler om anvendelse af energi og andre ressourcer, udledninger til luft, vand og jord samt om affaldshåndtering uden at bringe kommende generationers brug af naturressourcer i fare.
- *Den økonomiske dimension* handler om fordeling af kapital og andre økonomiske værdier uden at bringe kommende generationers samfundsøkonomi i fare.

Forløbet taler ind i det overordnede formål med erhvervsuddannelserne, der fastlægger, at uddannelserne skal bidrage til at udvikle elevens miljøbevidsthed (*Bekendtgørelse om erhvervsuddannelser*, afsnit 1, § 1, stk. 5).

Forløbet lægger desuden op til, at eleverne kan arbejde med centrale videns-, færdigheds- og kompetenceområder på GF2 i de merkantile uddannelser, eksempelvis målgruppekendskab, kundekontakt og kommunikation.

I forhold til GF1 lægger forløbet op til, at eleverne udfører enkle erhvervsfaglige opgaver, herunder at de øver sig i at inddrage viden om bæredygtighedsprincipper og reflekterer over egen rolle og indflydelsesmuligheder i samfundet samt bearbejder enkle eksempler på samspelet mellem samfundsudviklingen og udviklingen i virksomhederne, herunder miljømæssige aspekter.

Formålet med forløbet er desuden at løfte elevernes læring, motivere dem og styrke deres trivsel med undervisning af en gæstelærer, der er en faglig kapacitet på sit felt.

Find alle de digitale gæstelærerforløb på www.emu.dk.

Forløbets opbygning

Forløbet er bygget op omkring en podcast med tilhørende undervisningsaktiviteter opdelt i fem faser. Denne vejledning giver forslag til aktiviteter til undervisning af elever på GF1 og på GF2.

Inden forløbet påbegyndes, kan elevernes forforståelse aktiveres ved, at læreren beder dem skrive en kort beretning til egen logbog, der anvendes løbende i forløbet. Eleverne kan i logbogen beskæftige sig med:

- Hvad de kender til bæredygtighed i forvejen?
- Om bæredygtighed er noget, de tænker over i deres hverdag?
- Om de kender nogle bæredygtige virksomheder eller produkter?

Forløbet kan herefter sættes i gang ved, at eleverne hører hele podcasten igennem - eksempelvis på en gåtur i området ved skolen eller som forberedelse hjemmefra.

Fase 1: Elevernes holdninger til bæredygtighed

Sarah Hammershøj fortæller i podcasten indledningsvis om, hvad bæredygtighed er. Hun fortæller, at bæredygtighed både består af elementer vedrørende miljø og af sociale og økonomiske elementer. Hun påpeger også, at det kan være svært at gennemskue, om et produkt er bæredygtigt, da der er mange aspekter af bæredygtighed at tage højde for.

På baggrund af lytning til podcasten kan eleverne i fase 1 undersøge, hvad bæredygtighed betyder i en global sammenhæng, og hvor let eller svært det er at afgøre, om et produkt er bæredygtigt. Undersøgelsen er relevant for både GF1 og GF2.

Læreren kan eventuelt foreslå eleverne at orientere sig i FN's verdensmål, der sætter forskellige mål for bæredygtig udvikling af verden som forberedelse til undersøgelsen.

Dette kan gøres på hjemmesiden verdensmaalene.dk.

Læreren kan herefter sammensætte eleverne i mindre grupper - eventuelt med afsæt i deres forhåndskendskab til verdensmålene. Efter at have set på de 17 verdensmål kan eleverne drøfte følgende spørgsmål:

- Hvilke dimensioner af bæredygtighed er I mest optagede af og hvorfor?
- Tænker I selv over, om det, I køber, er bæredygtigt?

Eleverne kan notere pointer fra drøftelserne på post-its eller for eksempel i online fællesdokumenter. Noterne kan gemmes og tages frem igen senere i forløbet.

Fase 2: Hvordan finder man ud af, om en virksomhed reelt er bæredygtig?

I denne fase kan eleverne arbejde med Sarah Hammershøys budskab om, at det er vanskeligt at gennemskue, om en virksomhed reelt er bæredygtig.

En virksomhed vil typisk forsøge at vise, at den er bæredygtig ud fra dens materialevalg og produktionsmetoder, mens de menneskelige aspekter såsom ansættelsesvilkår, lønforhold og ligestilling mellem køn kun sjældent er beskrevet.

På den baggrund fortæller Sarah Hammershøj, at hun ikke kan garantere, at hendes eget produkt er helt igennem bæredygtigt. Det er der for mange dele af produktionsprocessen, hun som B2B-virksomhed ikke har kontrol over, til at hun kan sige med sikkerhed.

Med afsæt i dette budskab kan eleverne nu selv se nærmere på udvalgte virksomheders reelle bæredygtighed. Det kan de gøre på hjemmesiden *Remake Transparency Report* (2020), der rummer en oversigt over, hvor bæredygtige forskellige virksomheder reelt er. Eleverne kan arbejde i mindre grupper i denne proces:

- På hjemmesiden *Remake Transparency Report* kan eleverne

udvælge en virksomhed de kender, og se på virksomhedens reelle bæredygtighedsprofil.

- Inden eleverne undersøger virksomhedens bæredygtighedsprofil, kan de introduceres til teori om værdikæden. Værdikæde betyder det forløb, produkter eller ydelser gennemløber hele vejen fra underleverandører og frem til, at de er hos kunden.
- Som næste skridt kan eleverne se på virksomhedens egen hjemmeside – hvad skriver den selv om bæredygtighed i forhold til deres produkter? Ud fra dette kan eleverne beskrive virksomhedens værdikæde.
- Eleverne kan derefter sammenligne oplysningerne fra de to hjemmesider og diskutere forskellen. Er der eksempelvis nogle oplysninger i *Remake Transparency Report*, som virksomheden ikke selv synliggør på deres egen hjemmeside? Hvad kan årsagen være til det? I diskussionen kan eleverne inddrage begrebet 'greenwashing' (Sarah Hammershøj præsenterer begrebet i podcasten). Læreren kan uddybe, hvad begrebet betyder ved brug af definitionen på Investopedias hjemmeside.
- Som opsummering på arbejdet kan grupperne udarbejde to slides hver i et elektronisk præsentationsprogram. På et slide kan eleverne præsentere virksomhedens egen bæredygtighedsprofil, og på det andet slide kan de vise profilen fra *Remake Transparency Report*.

Gruppernes slides hænges op på en væg, og klassen kan holde en fernisering, hvor alle går rundt og ser på beskrivelserne. Alle grupperne kan kort fortælle om deres slides. Herefter kan eleverne diskutere i grupper eller hele klassen samlet:

- Hvilke forskelle og ligheder springer i øjnene mellem virksomhedernes egne bæredygtighedsprofiler og beskrivelserne fra *Remake Transparency Report*?

- Hvad har man som forbruger behov for at vide, hvis man skal vurdere, om et produkt er bæredygtigt?
- Hvorfor kan det være svært at gennemskue, om en virksomhed reelt sælger et bæredygtigt produkt?

Fasens aktiviteter henvender sig både til GF1 og GF2. Læreren kan som en del af sin forberedelse vurdere, om øvrige begreber, der nævnes i podcasten, skal uddybes for eleverne forud for aktiviteterne.

Fase 3: Hvad vil det sige at være en undersøgende forbruger?

Sarah Hammershøj fortæller i podcasten om forskellige certificeringer, der kan hjælpe med at synliggøre produkters bæredygtighed. Læreren kan uddybe Sarah Hammershøys præsentation af certificeringer og gå i dybden med nogle af dem - for eksempel Fairtrade-mærket, Svanemærket osv. Der findes en oversigt over certificeringer rettet mod bæredygtighed på smvguiden.dk.

På baggrund af gennemgangen af certificeringer kan eleverne undersøge, hvordan kunder i deres eget lokalområde tager hensyn til bæredygtighed. Mere specifikt kan eleverne undersøge, hvilke certificeringer kunderne navigerer efter, og hvilken værdi de tillægger disse mærkninger.

Undersøgelsen kan gennemføres ved, at eleverne i mindre grupper interviewer folk i et indkøbscenter eller på gaden med udgangspunkt i nedenstående spørgsmål:

- Hvor vigtig er bæredygtighed, når du køber et produkt?
- Hvordan finder du ud af, om produktet er bæredygtigt?

Læreren kan inden interviewet bede eleverne om at fordele følgende roller mellem sig:

- En eller flere elever finder personer, der har lyst til at være med. Eksempelvis ved at spørge folk på vej ind eller ud af en butik.
- Én elev stiller spørgsmål.
- Én elev tager noter.

Rollerne kan gå på omgang, så alle i gruppen prøver at stille spørgsmål. Eleverne kan for eksempel interviewe en person hver.

Efter interviewene er gennemført, kan grupperne opsamle centrale pointer på plancher eller i et præsentationsprogram. Alternativt kan eleverne lave korte film, hvor de præsenterer deres pointer. Det er vigtigt, at eleverne hæfter sig ved eventuelle forskelle hos de interviewede personer. Lægger nogen vægt på en ting, mens andre lægger vægt på noget andet?

Eleverne kan til sidst præsentere pointerne for hinanden gruppevis. I grupperne kan eleverne give hinanden feedback på denne måde: Gruppen, der lytter, fremhæver to ting i præsentationen, som fungerede godt, og én ting til forbedring. Derefter bytter grupperne.

Aktiviteterne under fase 3 henvender sig både til GF1 og GF2.

Fase 4: Hvordan kan et godt markedsføringsmateriale for en virksomhed se ud?

Sarah Hammershøj drømmer om at lave et kvalitetssikringsværktøj eller en ny form for certificering, der tager højde for de tre dimensioner inden for bæredygtighed og indregner FN's verdensmål. Hun forestiller sig, at sådan en certificering vil gøre det nemt for forbrugere at tjekke produkters bæredygtighed uden at skulle undersøge hele produktionskæden. Forbrugerne kan også få et godt indblik i et produkts bæredygtighed, hvis det markedsføres med en klar og tydelig forklaring af bæredygtigheden.

Læreren kan i denne fase lægge op til, at eleverne i grupper finder på et bæredygtigt produkt eller event. I grupperne kan de desuden udvikle markedsføringsmateriale med:

- En beskrivelse af produktet.
- En beskrivelse af, hvorfor produktet samlet set er bæredygtigt.
- En kampagneidé med de vigtigste budskaber om produktet.

Grupperne præsenterer deres markedsføringsmateriale for hinanden gruppevis og kan give hinanden feedback.

Herefter kan eleverne udarbejde synliggørelse af deres produkter som en eller flere fysiske plancher, i et præsentationsprogram eller som en kort kampagnofilm, hvor eleverne er skuespillere. Kampagnen skal have til formål at sælge produktet med afsæt i produktets bæredygtighedsprofil. Eleverne kan gemme fotos, film og filer fra kampagnen i deres logbog. Sluttelig fremlægger grupperne deres kampagner for resten af klassen.

Denne del henvender sig primært til GF2.

Fase 5: Afslutning af bæredygtighedsforløbet

Ud fra Sarah Hammershøys budskaber om bæredygtighed kan elever på både GF1 og GF2 som afslutning på forløbet anvende deres nye viden om bæredygtighed til at reflektere over deres eget forhold til bæredygtighed.

Eleverne kan eksempelvis overveje, hvad der set med bæredygtighedsbriller vil være vigtigst for dem, når de skal ud i en læreplads i en virksomhed. Som afsæt for denne overvejelse kan eleverne finde den undersøgelse Danske Erhvervsskoler og Gymnasier står bag – *Unges krav til fremtidens arbejdsplads* som viser, hvilke bæredygtighedstiltag elever lægger vægt på i forhold til kommende arbejdspladser.

Når eleverne har set på undersøgelsen, der er gennemført blandt mere end 2.700 elever på erhvervsskolerne, kan de arbejde videre i grupper med følgende spørgsmål:

- Hvad synes jeg selv, er de vigtigste bæredygtighedsinitiativer på en kommende arbejdsplads og hvorfor?

Eleverne kan i grupper lave plancher, slides i et præsentationsprogram eller en kort tekst med deres overvejelser over spørgsmålene. Grupperne kan præsentere deres tanker for hinanden ved fremlæggelse på holdet.

Evaluering

Eleverne har løbende fået faglig feedback fra læreren og fra hinanden gruppevis gennem forløbet. Den faglige feedback skal understøtte elevernes kobling af forståelsen af bæredygtighed med det faglige indhold i uddannelsen og med den branche, uddannelsen retter sig mod.

Hele forløbet kan afsluttes af en diskussion om:

- Hvad har jeg lært om bæredygtighed i dette forløb?
- Hvilke drømme og visioner har jeg for at arbejde med bæredygtighed i min kommende branche?

Eleverne kan indledningsvis drøfte deres udbytte af forløbet og deres drømme parvis. Dernæst kan diskussionen tages i plenum. Eleverne afslutter med at beskrive deres udbytte af forløbet i deres logbog.

Tilrettelæggelse

Forløbet kan med fordel indledes med, at læreren fortæller om baggrunden for at arbejde med bæredygtighed i forhold til netop den uddannelse, eleverne er i gang med. Læreren kan blandt andet lægge vægt på, at det er vigtigt i et alment dannende perspektiv at kunne forholde sig til bæredygtighed og til bæredygtigt forbrug.

Derefter kan aktiviteterne tilrettelægges i de fem faser ovenfor som arbejde i grupper eller par. Forløbet tilrettelægges med afsæt i følgende didaktiske principper:

- Undervisningsdifferentiering ud fra den konkrete klasses behov.
- Løbende feedback.
- Løbende dokumentation gennem brug af elevlogbog.

Hvis undervisningen er online...

Forløbet kan gennemføres som fjernundervisning ved at gøre brug af onlineklasserum og mindre grupperum (breakout rooms). Læreren kan også introducere online og fælles dokumenter eller fildelingsværktøjer til at fastholde pointer i gruppediskussioner og i plenum.

Ved fjernundervisning kan de foreslåede interviews eventuelt gennemføres enkeltvis af eleverne med afsæt i den korte spørgeguide. Det er vigtigt, at læreren støtter op med henblik på, at interviewøvelsen er aktiverende for eleverne, selv om de ikke arbejder i grupper.

Ved fjernundervisning kan den afsluttende kampagnepræsentation udarbejdes udelukkende elektronisk og præsenteres af grupperne parvis i breakout rooms.

Publikationen er udarbejdet juli 2021 af Rambøll Management Consulting, Københavns Professionshøjskole, VIA University College, Syddansk Universitet og Operate for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Grafisk tilrettelæggelse: Operate

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE **KP**

OPERATE

RAMBOLL

SDU